

Ο «Ύμνος της Αγάπης» στη διαπολιτισμική αγωγή

Χριστοδούλου Φώτιος, Εκπαιδευτικός Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης

Εισαγωγή

Στην πολυπολιτισμική κοινωνία, στην οποία ζούμε, εμάς, τους μαχόμενους εκπαιδευτικούς, μας βασανίζει έντονα ένα ερώτημα που επίμονα και επιτακτικά ζητάει απάντηση. Το σχολείο ως ένα κοινωνικό σύστημα, με συγκεκριμένη κουλτούρα, αναλυτικά προγράμματα, σχέσεις εξουσίας, πεποιθήσεις και στάσεις των εκπαιδευτικών πώς θα μπορέσει να υπηρετήσει και να ανταποκριθεί στις βασικές αρχές της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης, που είναι η ισοτιμία των πολιτισμών, η εξασφάλιση του δικαιώματος όλων για ίσες ευκαιρίες στην εκπαίδευση και τη ζωή και η καλλιέργεια της αμοιβαίας κατανόησης, της αλληλεγγύης και της ειρηνικής συμβίωσης των λαών; Έχουν διατυπωθεί κατά καιρούς αρκετές θεωρίες, κατά την προσπάθεια προσέγγισης του προβλήματος.

Στόχος

Με την εισήγησή μου επιθυμώ να προβάλω τον προβληματισμό μου αρχικά και τη θέση μου μετέπειτα, ότι ανάμεσα στις άλλες σοβαρές προτάσεις για το πώς το σχολείο θα είναι σε θέση να ανταποκριθεί στις βασικές αρχές της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης, θα έχουμε πολλά να ωφεληθούμε και να εξαγάγουμε χρήσιμα συμπεράσματα αν σταθούμε, μελετήσουμε και στοχαστούμε σε ένα κείμενο της ελληνικής γλώσσας από την Ελληνιστική περίοδο, τον περίφημο «Ύμνο της Αγάπης» του Παύλου, στο 13 κεφ. της προς Κορινθίους Α' Επιστολής.

Ο «Ύμνος της Αγάπης»

Το κείμενο, μνημείο της ελληνικής γλώσσας, προβάλλει το παγκόσμιο φαινόμενο της αγάπης που παρατηρείται σε όλες τις κοινωνίες, της αιτίας που εμπνέει το άτομο να εκτελεί μεγάλες πράξεις, της αρετής που ρυθμίζει τις ανθρώπινες σχέσεις, με αποτέλεσμα κάθε άνθρωπος να θεωρείται εαυτός μας. Μέσα από λίγους στίχους προβάλλονται οι ιδιότητες της κεντρομόλου δύναμης της συνοχής της κοινωνικής ζωής, της αγάπης, που με όπλο την ανιδιοτέλεια και μη απαίτηση της αμοιβαιότητας μας καλεί να ξεπεράσουμε τον εαυτό μας, να συντονίσουμε τις ανθρώπινες σχέσεις, να ξεπεράσουμε το αλλόγλωσσο, το αλλόθρησκο, το αλλόφυλο, το αλλόχρωμο. Στο σημείο αυτό ας μου επιτραπεί να παρουσιάσω το κείμενο όπως ακριβώς έχει:

«Εάν ταις γλώσσαις των ανθρώπων λαλώ και των αγγέλων, αγάπην δε μη έχω, γέγονα χαλκός ηχών ή κύμβαλον αλαλάζον. Και εάν έχω προφητείαν και ειδώ τα μυστήρια πάντα και πάσαν την γνώσιν, και εάν έχω πάσαν την πίστιν, ώστε όρη μεθιστάνειν, αγάπην δε μη έχω, ουδέν ειμί. Και εάν ψωμίσω πάντα τα υπάρχοντα μου, και εάν παραδώ το σώμα μου ίνα καυθήσωμαι, αγάπην δε μη έχω, ουδέν ωφελούμαι. Η αγάπη μακροθυμεί, χρηστεύεται, η αγάπη ου ζηλοί, η αγάπη ου περπερεύεται, ου φυσιούται, ουκ ασχημονεί, ου ζητεί τα εαυτής, ου παροξύνεται, ου λογίζεται το κακόν, ου χαίρει επί τη αδικία, συγχαίρει δε τη αληθεία. Πάντα στέγει, πάντα πιστεύει, πάντα ελπίζει, πάντα υπομένει. Η αγάπη ουδέποτε εκπίπτει.»

Ερμηνεία

Ας προχωρήσουμε σε μια σύντομη ερμηνεία του κειμένου στη νεοελληνική:
«Αν υποθέσουμε, ότι μιλώ τις γλώσσες των ανθρώπων και των αγγέλων, δεν έχω όμως αγάπη, έγινα όμοιος με τον άψυχο χαλκό, που βουίζει όταν τον χτυπούν, ή με το κύμβαλο, που βγάζει θορυβώδη και χωρίς σημασία ήχο. Και αν έχω το χάρισμα της προφητείας και αν γνωρίζω όλα τα μυστικά σχέδια του θείου θελήματος και έχω όλη τη γνώση, που μπορεί να αποκτήσει ο άνθρωπος, και όλη την πίστη, ώστε να μεταθέτω και βουνά ακόμη, δεν έχω όμως αγάπη, δεν είμαι τίποτε. Και αν διαθέσω όλα τα υπάρχοντά μου για να θρέψω με ψωμιά τους φτωχούς, και αν παραδώσω το σώμα μου για να καώ, δεν έχω όμως αγάπη, δεν ωφελούμαι τίποτε από τις θυσίες αυτές. Εκείνος, που έχει αγάπη, είναι μεγάλωψυχος, ανεκτικός και με πλατειά καρδιά. Γίνεται ευεργετικός και ωφέλιμος. Η αγάπη δε φθονεί, δεν ξιπάζεται και δε φέρεται με αλαζονεία και αδιακρισία, δε φουσκώνει από έπαρση και υπερηφάνεια. Δεν πράττει τίποτε το άσχημο, δε ζητάει τα δικά της συμφέροντα, δεν ερεθίζεται από θυμό και οργή, δε σκέπτεται ποτέ κακό κατά του πλησίον, ούτε λογαριάζει το κακό που έπαθε από αυτόν. Δε χαιρείται όταν βλέπει να γίνεται κάτι άδικο, χαιρείται δε όταν βλέπει να επικρατεί η αλήθεια. Σκεπάζει όλες τις ελλείψεις του συνανθρώπου και δεν το διαπομπεύει γι' αυτές. Σχηματίζει ευμενή πεποίθηση υπέρ του και όταν ευρίσκεται ενώπιον παρεκτροπής του πλησίον ελπίζει, ότι θα διορθωθεί. Σε όλα δείχνει υπομονή για τον πλησίον. Η αγάπη δεν ξεπέφτει ποτέ.»

Η αγάπη στην αγωγή και στην εκπαίδευση

Το κείμενο σύντομα και περιεκτικά μας προβάλλει την αγάπη, αυτό το παγκόσμιο φαινόμενο, αυτή τη δυνατή σχέση, αυτό το συγκλονιστικό ανθρώπινο συναίσθημα που φτάνει μέχρι την αυτοθυσία. Η παιδαγωγική μας αν δε στηρίζεται στην αγάπη, αν δεν ξεκινά από την αγάπη και δεν καταλήγει εκεί, είναι καταδικασμένη να αποτύχει. Η αγάπη είναι καθήκον και επιταγή της σύγχρονης παιδαγωγικής. Ο εκπαιδευτικός που αγαπάει γνήσια και αληθινά αμβλύνει τις οποιεσδήποτε διαφορές στο χώρο του σχολείου, αντιμετωπίζει αποτελεσματικά τις τυχόν κοινωνικές αναστολές των μαθητών, δημιουργεί κλίμα αισιοδοξίας στην τάξη, προάγει τη δημιουργική μάθηση, αναπληρώνει σε μεγάλο βαθμό την αποστέρηση της οικογενειακής ζεστασιάς για κάποια παιδιά. Η αποστέρηση της αγάπης είναι δυνατόν να εξωθήσει το νέο στη σκληρότητα και στην αντικοινωνικότητα. Αν ο εκπαιδευτικός δεν αγαπάει, ναρκοθετεί χωρίς συνέπεια και υπευθυνότητα το οικοδόμημα της κοινωνίας γιατί δυνητικά οι μαθητές οδηγούνται σε αντικοινωνική συμπεριφορά, άρνηση, σκληρότητα, και επιθετικότητα με απρόβλεπτες συνέπειες. Η αγάπη οικοδομεί, οδηγεί στην πραγματική ευτυχία, γιατί «...η ηδονή των πράξεων της αγάπης είναι μόνιμη και εποικοδομητική.» Αποκαθιστά την υπαρξιακή υγεία, με συνέπεια να χαρίζει εκείνη την ψυχική δύναμη και πνευματική ωριμότητα, που κάνει τον άνθρωπο να ξεπερνά τις κάθε λογής δυσκολίες και, ταυτόχρονα, να μετέχει στη ζωή του συνόλου, δίνοντας μια παρουσία θετική και δημιουργική είτε επεμβαίνοντας δυναμικά είτε υποχωρώντας διακριτικά. Ταυτόχρονα τον βοηθάει να έχει σωστές διαπροσωπικές σχέσεις με το στενότερο περιβάλλον του, είτε αυτό λέγεται οικογένεια, παρέα, συντροφιά ή σχολείο. Ακόμη του δίνει τη δυνατότητα να ανατάσσει, να επαναπροσδιορίζει και να βαθαινει το περιεχόμενο των διαφόρων μορφών της αγάπης, όπως της φιλίας, της ευσπλαχνίας, της κατανόησης κ.ά. Η αγάπη, συντελεί στη δημιουργία άριστου παιδαγωγικού κλίματος μέσα στο σχολείο και την τάξη, τόσο απαραίτητου για την ευτυχία και τη δημιουργική εξέλιξη των μαθητών.

Η αγάπη στη διαπολιτισμική αγωγή και εκπαίδευση

Φιλοδοξούμε και επιθυμούμε μια διαπολιτισμική εκπαίδευση που θα αγκαλιάζει τη διαφορετικότητα, θα μεριμνά, θα προσφέρει και θα υπηρετεί το συνάνθρωπο, το παιδί, το μαθητή διαφορετικού χρώματος, άλλης θρησκείας, διαφορετικής κουλτούρας και πολιτισμού. Είναι προφανές ότι στην πράξη καθώς αναφύονται δυσκολίες πάσης φύσεως, καθώς επιδιώκεται μέσα από τη διαπολιτισμική αγωγή όλοι να κρατήσουν τα ιδιαίτερα πολιτισμικά τους στοιχεία, μέσα από την αναγνώριση και την αλληλεπίδραση των διαφορετικών πολιτισμικών εκφράσεων, καθώς επιδιώκεται να αποφευχθούν οι διακρίσεις, να οργανωθεί η εκπαιδευτική διαδικασία, έτσι που να υπάρχει ελεύθερος χώρος για την έκφραση, τη διατήρηση και την ανάπτυξη της διαφορετικότητας, μέσα από τον αμοιβαίο σεβασμό, την αλληλεγγύη και την κατανόηση, έχουμε ανάγκη από ένα ορόσημο, από έναν οδοδείκτη, από ένα λαμπρό φως, που θα μας φέγγει να μη χαθούμε. Και αυτό το φως δεν είναι άλλο από την αγάπη, τη γνήσια και αληθινή, που φθάνει στην υπέρβαση και τη θυσία. Βάση και στήριγμα της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης πρέπει να είναι η αγάπη, γιατί διαφορετικά η προσπάθεια θα πέσει στο κενό. Η διαπολιτισμική αγωγή είναι πρωτίστως ζήτημα διαπροσωπικών σχέσεων, που δεν μπορούν να δημιουργηθούν, να σταθούν και να αναπτυχθούν, χωρίς την αγάπη, η οποία δεν κάνει επιλογές. Στο χώρο της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης οι κύριοι εμπλεκόμενοι, δάσκαλοι και μαθητές, διαφορετικής κουλτούρας, κοινωνικής προέλευσης, και πολιτισμού, μοιάζουν σαν τα σημεία στην περιφέρεια του κύκλου. Όσο πλησιάζουν προς το κέντρο, που είναι η αγάπη, τόσο πλησιάζουν και μεταξύ τους, τόσο η αλληλεπίδραση είναι πιο έντονη, έτσι που ο καθένας κατανοεί και ενστερνίζεται ότι ο δρόμος για την προσωπική ευτυχία, την αυτοπραγμάτωση και τον αληθινό πολιτισμό περνάει από το σεβασμό, την αποδοχή του διαφορετικού, τη θυσία, που κάποτε φθάνει και στην υπέρβαση. Έτσι σε ένα διαπολιτισμικό περιβάλλον ο διαφορετικός πολιτισμός, η άλλη κουλτούρα, το διαφορετικό χρώμα, η διαφορετική εθνότητα και θρησκεία, δε θα αποτελούν σημεία τριβής και αντιπαλότητας, με τα γνωστά αρνητικά αποτελέσματα, αλλά πρόκληση και πρόσκληση για αλληλογνωριμία, προσφορά και ειρηνική συμβίωση.

Συμπέρασμα

Σημαία και ύμνος της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης, μιας διαδικασίας επίπονης και δύσκολης, μα και συνάμα τόσο αξιόλογης και συναρπαστικής, ας γίνει η αγάπη, όπως προβάλλεται μέσα από τις γραμμές του κειμένου που παραθέσαμε παραπάνω. Με την αγάπη θα μας επιτραπεί να ενεργοποιήσουμε στρατηγικές που θα κάνουν δυνατή την προώθηση της κοινωνικής δικαιοσύνης, της αλληλεγγύης και της ειρηνικής συμβίωσης των λαών μέσα από ένα πολυπολιτισμικό σχολείο και θα συμβάλουμε στη διαμόρφωση μιας συνείδησης που υπερβαίνει τα όρια των ομάδων, κρατών, εθνών, φυλών και απαιτεί κατάργηση της ανισότητας, της αδικίας και των διακρίσεων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Κρασνακης, Γ. (1987). Ψυχολογία του παιδιού. Αθήνα.
Λυρακης, Κ. (1993). Διαπροσωπικές σχέσεις. Αθήνα: Η Χριστιανική Αγωγή.
Παπας, Α. (1980). Η αντιπαιδαγωγικότητα της Παιδαγωγικής. Αθήνα: Ι. Σιδέρης.
Τομασιδης, Χ. (1982). Εισαγωγή στην ψυχολογία. Αθήνα: Εκδόσεις Δίπτυχο.
Τρεμπελας, Π. (1988). Η Καινή Διαθήκη. Αθήνα: Ο Σωτήρ.
Φραγκος, Χ. (1984). Ψυχοπαιδαγωγική. Αθήνα: Gutenberg.

